

אנחנו במלחמה

הגורמים לכפירה ודרכי התמודדות עמם

זאת הייתה דעתי,
לא הייתה לי ברירה,
בינינו לפתע תהום נפערה,
אני הצבעתי לשמים,
אתה צללת במים,
ואמרת לא, אני אמרתי כן,
ואם אמרתי יש, אתה צחקת: אין...
מתוך 'המשורר' / שולי רנד

סיפור לשבת | מודה אני

כולנו חוזרים אל הכביש. נושמים לרווחה. הגיע זמן תפילת שחרית. אני מתחיל לצעוד לעבר המכונית שלי. שם הטלית והתפילין. לפתע אני שומע זעקות. אנשים נמלטים מהכביש לכיוון מערב. ואני בצד מזרח, מזונק אל החולות, מתרחק מהכביש ומסננת האווירונים.

פתאום אני מבחין בישועה. טנק יורד מגבעה סמוכה ומתקדם לעברי. "ופי!", אמרתי. ואני חושב על המקלע נגד אווירונים שהטנק מצויד בה. אך בן רגע הופכת הישועה לשואה. חרדה נוראה מכה בי: "איזה מן טנק זה? הרי זה טנק צהוב! – טנק אויב!". אני משליך את עצמי אל החול. רעש המנוע הולך וגובר. אני רואה את החול הניתז משרשרותיו של הטנק. אני עוצם את עיני, וחושב איך תראה הגופה שלי בעוד רגע. אני מכסה את עיניי בידי וזועק: "שמע ישראל! ה' אלוהינו, ה' אחד!" ומצפה לסיום. פתאום אני שומע צעקה נמלטת מפִּי: "אידיוט!!! – אסור ככה לשכב!!!"

ניסיתי להתרומם, ולא יכולתי. ניסיתי שנית. אני לא יודע איך קמת, איך רצתי, איך הגעתי לזחל"ם שלנו, שעמד בקרבת מקום. איך פרצתי לתוכו, בתקווה למצוא בו מחסה. איך גיליתי בו מכונית ירייה, ואיך התחילה המכונה לפלוט כדורים ברעש מחריש אוזניים. רק זאת אני יודע: שהעיניים שלי היו נעוצות בטנק טעצה, שינה כיוון, והחל לדהור חזרה לעבר הגבעה שממנה הופיע. גררתי עצמי אל מחוץ לזחל"ם. נפלתי על החול הרך והרגשתי איך כל איבר שבגופי נושא עיניים לשמיים ולוחש: "מודה אני לפניך, מלך חי וקיים, שהחזרת בי נשמותי בחמלה, רבה אמונתך."

כאן, מרָם, מסתיימות המילים שעל הדרך. ומכאן אולי מתחילה התשובה לשאלתך. אני זוכר שישבתי שם על החול, מטושטש לחלוטין. חילים אחדים באו במרוצה, צונקים עליי: "השתגעת, בן-יוסף? רצית להתאבד? מה קרה לך? לא ראית שברחנו מהטנק?".

ואני התגוננתי: "לא הבנתי. הייתי בטוח שעוד פעם באו מיגים". בקשתי להתרחק מהחילים הנוזפים, להגיע למכונית שלי, להתעטף בטלית ולהתייחד עם הבורא. צעדתי בעודי ממלמל את מילות התפילה השגרתיות, שכל כך הרבה פעמים חזרתי עליה, מבלי להרגיש שאני לא מבין את המילים האחרונות: מה זה יכול להיות "רבה אמונתך"? האמונה של מי? ניסיתי להבין. לפתע אורו עיני: הרי זה כל כך פשוט!

ריבונו של עולם, אם אתה החלטת לחמול עליי ולהחזיר לי את נשמותי, לאחר שהיא פרחה ממני, כנראה שרבה אמונתך. כנראה שהאמונה שלך בי היא רבה מאוד. כנראה שעדיין לא מילאתי את השליחות שלי בעולם, ואתה מוכן לתת לי צ'אנס. אם כך, ריבונו של עולם, אם אתה כל כך מאמין בי, אשתדל לא לאכזב אותך". (האם יש סיכוי לאהבה/ דוד בן יוסף)

ביאורים | יש מנהיג לעולם!

למדנו אתמול על ההבנה שאליה הגיע אברהם, שייטכן שאלוקים הוא השמים או השמש שהם דברים הנותנים חיים לעולם ועם זאת הם גם עצמאיים ואינם זקוקים לגורם חיצוני שעוזר להם לתפקד.

כעת נמשיך להתבונן במדרש: **"כיוון שראה שהיא שוקעת, אמר: אין זה אלוה... והיה מצטער ואומר: 'אלמלא יש מנהיג, מפני מה זה שוקע זה עולה?'"**

לאחר שהבין אברהם שגם השמים אינם האלוה שכן הם רק מורידים גשמים אך לא ממש מגדלים את הצמחים, ניסה את מזלו בשמש. לפתע כאשר הגיע הערב, ראה שהשמש שוקעת והירח והכוכבים תופסים את מקומה. התאכזב אברהם והבין שגם הנחוח הזאת הייתה מוטעית. **לא ייתכן שהמציאות האלוקית תתחלף!** אם במלכויות הארץ מתחלפים שרים ועבדים אך לא המלך המולך עליהם, ודאי כך הוא הדבר לגבי מלכו של עולם. אם כן, ודאי שאף השמש איננה מלכו של עולם.

כאן הגיע אברהם למשבר שגרם לו צער גדול. אם אלוקים איננו האדמה, השמים, השמש או הירח, האם ייתכן שאין כאן בורא ומנהיג? אך אברהם לא נשאר בספק זה וקבע מיד: **"אלמלא יש מנהיג, מפני מה זה שוקע זה עולה??"**. כלומר, אברהם הבין בצורה הפשוטה והברורה ביותר **שאין סיכו, אפילו קלוש, שאין מנהיג ומכוון לעולם.**

זמני השבת | הלכות

בכל ענייני התורה הלילה קודם ליום, שנאמר בפרשת הבריא: **"וַיְהִי עֶרְבַּ וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד"**, כלומר היממה מתחילה בלילה. וכן לגבי שבת, היממה השביעית מתחילה בלילה. בתפיסת עולם יהודית זו מקופל רעיון גדול, הלילה והחושך קודמים ליום ולאור. תחילה עולות השאלות והתהיות והאדם נמצא במצב של חושך ואי ודאות, ומתוך כך מתבהרות לו התשובות והאור זורח עליו. כך גם ההיסטוריה שלנו. תחילה השתעבדנו לפרעה במצרים, ומתוך כך יצאנו לחרות, קיבלנו תורה ונכנסנו לארץ. וכן תמיד בישראל, תחילה החושך והצרות, ואחר כך האור והגאולה. **קודם מתמודדים עם הבעיות, ומתוך כך מתעלים ומשתלמים.**

אצל אומות העולם, היום קודם ללילה, וכך אומה אחר אומה עולה על במת ההיסטוריה בקול תרועה רמה, מרעישה את העולם, ואח"כ מתחילות הבעיות לעלות, מתעוררים קשיים, הלילה מתקרב ובא, והאומה שוקעת ונעלמת. כך היה אצל הבבלים, הפרסים, היוונים והרומאים. סוד הנצחיות הישראלי קשור לעובדה שהלילה קודם ליום.

דברים שבלב | עגל הזהב

"...אני הייתי מה שקוראים 'עילוי'. קרוב מאוד לצלחת. תפארת הישיבה. שידוך טוב, משפחה טובה..." – "וזה מה קרה?" – "מה קרה? התפכחתי." – "ביום אחד?" – "לא ביום אחד. זה לקח לי הרבה זמן להשתחרר מכל הפחדים שהכניסו לי לראש כל החיים." – "איזה פחדים? שאם תחלל שבת יכה אותך ברק?" – "למשל. ועוד הרבה שטויות כאלה." – "וכשזה לא קרה הבנת שזה שקר?" – "אל תמעיטי בערכי בבקשה... אחרי שיצאתי החוצה, ראיתי פתאום שהעולם בחוץ הרבה יותר יפה ממה שנתנו לי להאמין." – "אתה מתכוון לבילויים, סרטים, פאבים, מועדוני לילה... בחורות?" – "אני מגחכת." – "יש בזה רע?" – "שום רע. אתה עוד זוכר למה בני ישראל עשו את עגל הזהב?" (מתוך **'מקימי'** עמ' 244–255)

אנחנו שואלים את עצמנו למה חר'ה עוזבים את עולם האמונה. מה גורם להם להגיע למסקנה ש'זה לא זה'. אז אולי הדבר הפשוט והאנושי ביותר הוא: **התאוות והיצרים.** האמונה מחייבת את האדם לעולם ערכים; זה מותר וזה אסור, זה כשר וזה טרף, פה מסתכלים ופה אסור. **זה קשה.** לפעמים אפילו קשה מאוד. קשה להתגבר על כל המשיכות החזקות האלה שדוחפות אותנו. אז הדבר הכי קל הוא פשוט 'לצאת מהמשחק'. כמובן לא לפני שמצליחים **לעטוף** את התאוה באיזו אידיאולוגיה נוצצת. איזו ספקנות בנוגע לצדקת הדרך או משהו כזה מלומד. כשבעצם בפנים, עמוק בלב, יודעים שהסיבה האמתית לכל זה היא כי רצינו קצת לטעום איך זה שם, אצלם, במועדונים, בבילויים. בלי הכיפה וה'הגדים החנוקים'.

וכך חז'ל מסבירים את המניע לכך שבני ישראל עבדו את העגל: **"יודעים היו ישראל בעבודת כוכבים שאין בה ממש, ולא עבדו עבודת כוכבים אלא להתיר להם העריות בפרהסיא"**. כלומר, עם ישראל לא היה טיפס, כולם ידעו שאין ממשות בעגל של זהב, אלא שהמיתרונת, הרצון לעשות מה שבא לנו ולא מה שמכתיבים לנו שצריך לעשות, **זה היה המניע לעבודת העגל.** אבל אם על אף הקושי ממשיכים, רק משום שמאמינים שזאת האמת, בע"ה יעניק לנו ה' כוחות להתגבר, להתחזק וגם לחזק אחרים בדרך.

צריך לדעת שאי אפשר לפנות אל השי"ת בשום שכל ובשום רגש וקל וחומר בשום חוש, כי אם באמונה לבד. ותפילה היא אמונה, ויראה ואהבה הנם גם כן גילויים של האמונה.

(הרב קוק, מאמרי הרא"ה)